

Om urørt og inngrepsfri natur

Hva er urørt eller inngrepsfri natur?

Inngrepsfrie naturområder er områder som ligger en kilometer eller mer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep. Går også under benevnelsen INON (Inngrepsfrie naturområder i Norge)

Områdene er delt inn i følgende tre soner basert på avstand til nærmeste inngrep:

Villmarkspregede områder: Områder fem kilometer eller mer fra tyngre tekniske inngrep.

Inngrepsfri sone 1: Områder som ligger mellom tre og fem kilometer fra tyngre tekniske inngrep.

Inngrepsfri sone 2: Områder som ligger mellom en og tre kilometer fra tyngre tekniske inngrep.

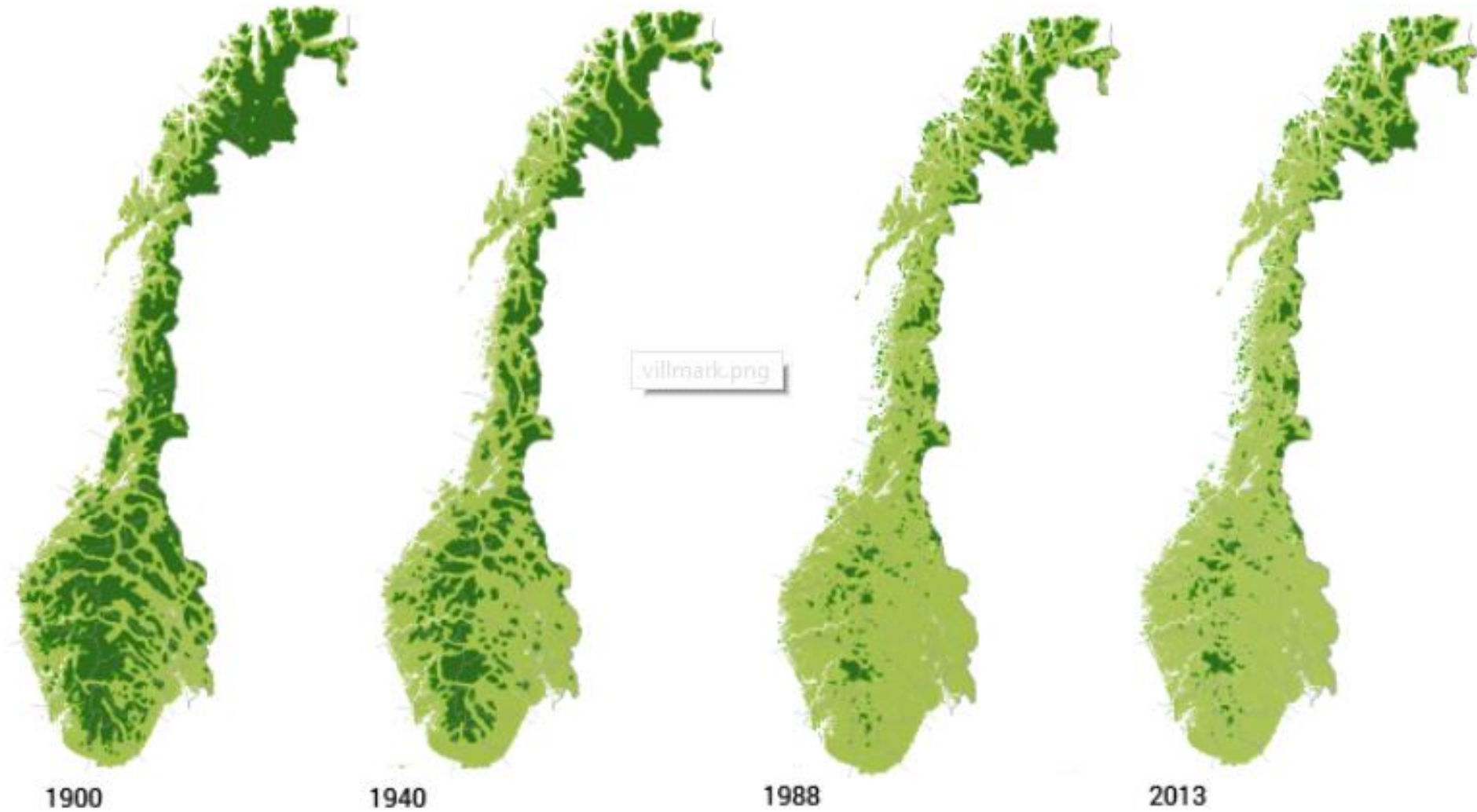
Noen vil skille mellom inngrepsfri og urørt natur, ettersom mennesket etter hvert har vært på de fleste steder.

Viktig nasjonal naturarv går tapt

Større sammenhengende naturområder er viktige som leveområder og forflytningskorridorer for arter, og de har betydning for naturens evne til å tilpasse seg klimaendringer. Informasjon om utviklingen av inngrepsfrie områder er derfor også med på å gi informasjon om tilstanden i norsk natur. De fleste tyngre inngrepene i naturen er irreversible, slik at verdien for naturmangfold vanskelig kan gjenskapes.

Større sammenhengende naturområder er også viktige som turområder, for landskapskvaliteter, landskapsvariasjon og for naturopplevelse. Større områder uten tyngre tekniske inngrep er en viktig del av den norske naturarven og er ansett som en knapphetsressurs både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Områdene inneholder dermed viktige kvaliteter også med tanke på kommende generasjoner.

VILLMARKSPREGEDE OMRÅDER

Villmarkspregede områder. Natur som ligger 5 km eller mer fra nærmeste tekniske inngrep. Rundt år 1900 var ca. halvparten av norges areal villmarkspreget, pr. 2013 redusert til 12%.

Status og utviklingstrekk for større sammenhengende naturområder ble målt og overvåket frem til 2013. I Stortingsmeldingen *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand* fra 2005, står det blant annet at:

«Det er viktig å sikre tilstrekkelige arealer til at arter kan bevege seg fritt mellom verneområdene. Tapet av slike områder må stanses. INON skal fortsatt være et viktig verktøy for å sikre inngrepsfrie områder som er av betydning for blant annet friluftsliv og biologisk mangfold».

[St. mld. 21 \(2004-2005\) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand](#), s. 42

I Soria-Moria erklæringen fra 2005 fremgår følgende;

«Stadig færre områder i Norge er uberørt av tekniske inngrep, og vi må gi sterkere beskyttelse av områder og naturkvaliteter som også våre etterkommere har rett til å oppleve».

[Soria-Moria erklæringen, s. 53.](#)

Helt tilbake til 2001 sa Jens Stoltenberg følgende i sin nyttårstale;

«Vi har nådd en grense. Derfor vil regjeringen foreslå at vi ikke utfører gjennomføringen av vassdragene i Bjøllåga, Melfjord og Beiarn. Denne beslutningen vil vekke strid, men fordelene er ikke store nok til at de forsvarer de ugjenkallige inngrepene i naturen. Uberørt natur får en stadig større verdi. Vi har nå kommet dit at tiden for nye, store vannkraftutbygginger i Norge er over».

I en rapport om bærekraftig arealplanlegging slaktet Riksrevisjonen i 2007 regjeringens arealpolitikk.

«Undersøkelsen viser at arealstatusen og arealutviklingen i Norge på flere områder ikke ivaretar verdier og prinsipper som Stortinget har vektlagt for å sikre en bærekraftig arealdisponering.»

Om større sammenhengende naturområder heter det i rapporten at

«Undersøkelsen viser at disse naturområdene fortsatt reduseres (...) og at «Dette er en indikasjon på at områdenes verdi for friluftsliv og naturopplevelse og som leveområde for flere arter reduseres»

[Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge, 2006-2007, s. 8 og 9](#)

I Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg står det at det er et nasjonalt mål å sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på

Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg, s. 15

Med Sundvolden-plattformen fjernet regjeringen Solberg alle formelle bindinger til INON i regelverk.

«Regjeringen vil avvikle «inngrepsfrie naturområder» (INON) som verktøy i arealpolitikken».

Sundvolden-plattformen, s. 60

Energi- og miljøkomiteen fremmet i 2017 representantforslag om vern av Norges siste villmarker;

«1. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om vern av Norges siste villmarksområder.

2. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til tiltak for en nullvisjon for ødeleggelse av inngrepsfri natur og legge frem forslag til nye retningslinjer for forvaltning av slike områder.»

Innst. 219 S (2016-2017)

På det 14. partsmøte for biomangfoldkonvensjonen i Egypt oppfordret forskere verdenssamfunnet til å gå inn for et vern av 100% av den siste vilde naturen. Den australske forskeren James E. M. Watson mener vi må se på tapet av urørt natur på samme måte som vi ser på utryddelse.

En rapport fra Det internasjonale Naturpanelet (IPBES) viser at det ligger dårlig an for planetens biologiske mangfold. Ifølge Roberts Scholes, en av hovedforskerne bak rapporten, driver menneskelig aktivitet planeten mot en 6. masseutryddelse.

Arealforbruket er hovedutfordringen.

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023 heter det at «Større, sammenhengende natur- og friluftsområder i fjell og utmark og overordnet grønnstruktur er avhengig av en langsiktig sikring og forvaltning».

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023, s. 16

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

For å beskytte økosystemene er det nå et felles globalt mål å verne 17 prosent av arealet på land og i ferskvann, og 10 prosent av kyst- og havområdene

Klima- og miljøministeren i Lofoten: – Blant de mest unike områdene i verden

Søndag åpnet landets 45. **og kanskje siste nasjonalpark** i Lofoten. Ordfører jubler, men noen frykter statusen vil gi økt slitasje på områdene.

Kommunikasjonssjef i Klima- og miljødepartementet, Jon Berg, bekrefter at de er i ferd med å nå målet om vern.

– Det er riktig at vi nærmer oss 17 prosent-målet. Vi er like i nærheten, sier han til NRK.

Samtidig beroliger han framtidige nasjonalpark-entusiaster, og forteller at målet om å verne 17 prosent av landarealet ikke er ment som et tak.

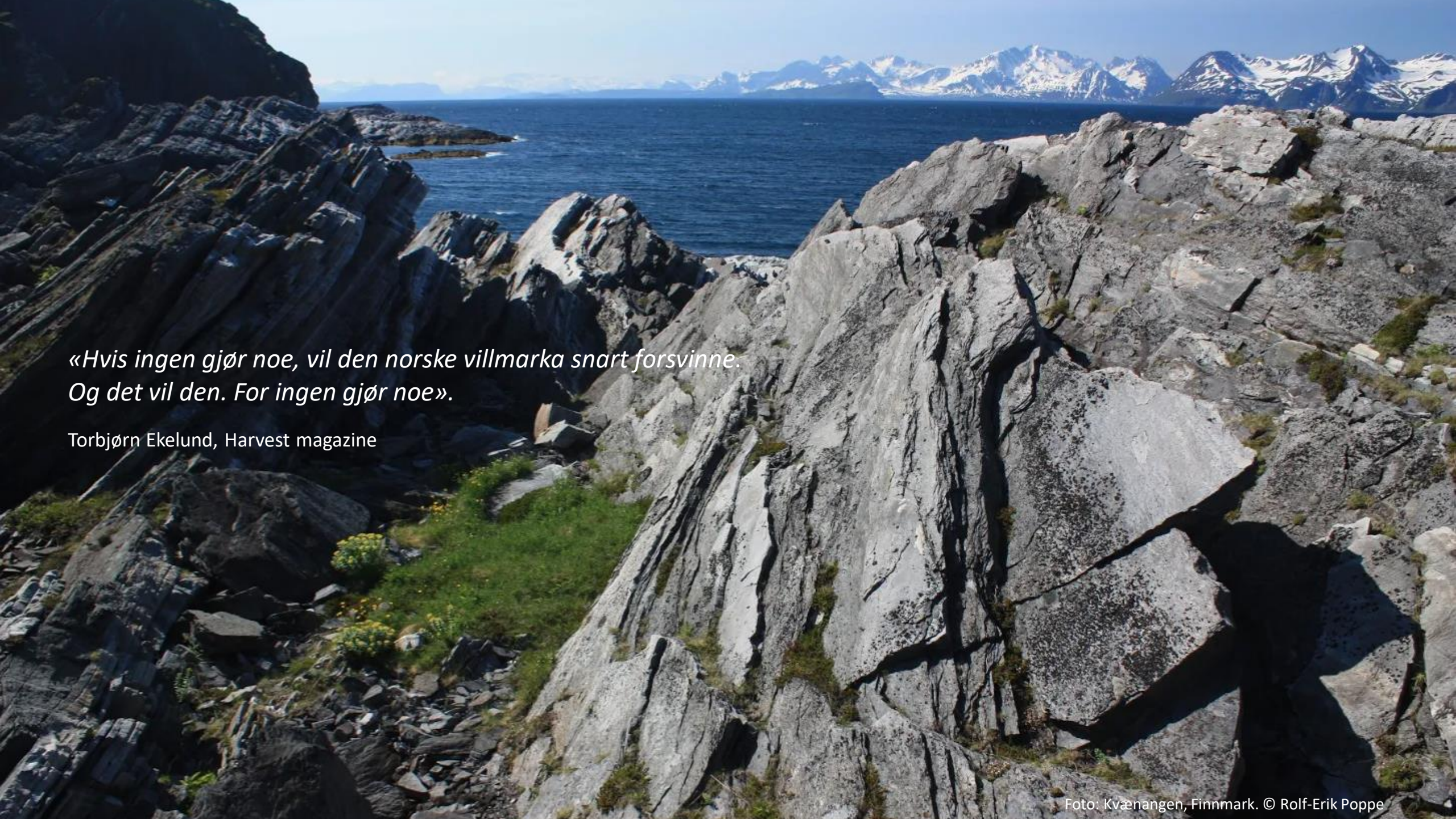

Andreas Nilsen Trygstad
@andreasnr
Journalist

Kai Jæger Kristoffersen
@Fergekaien
Journalist

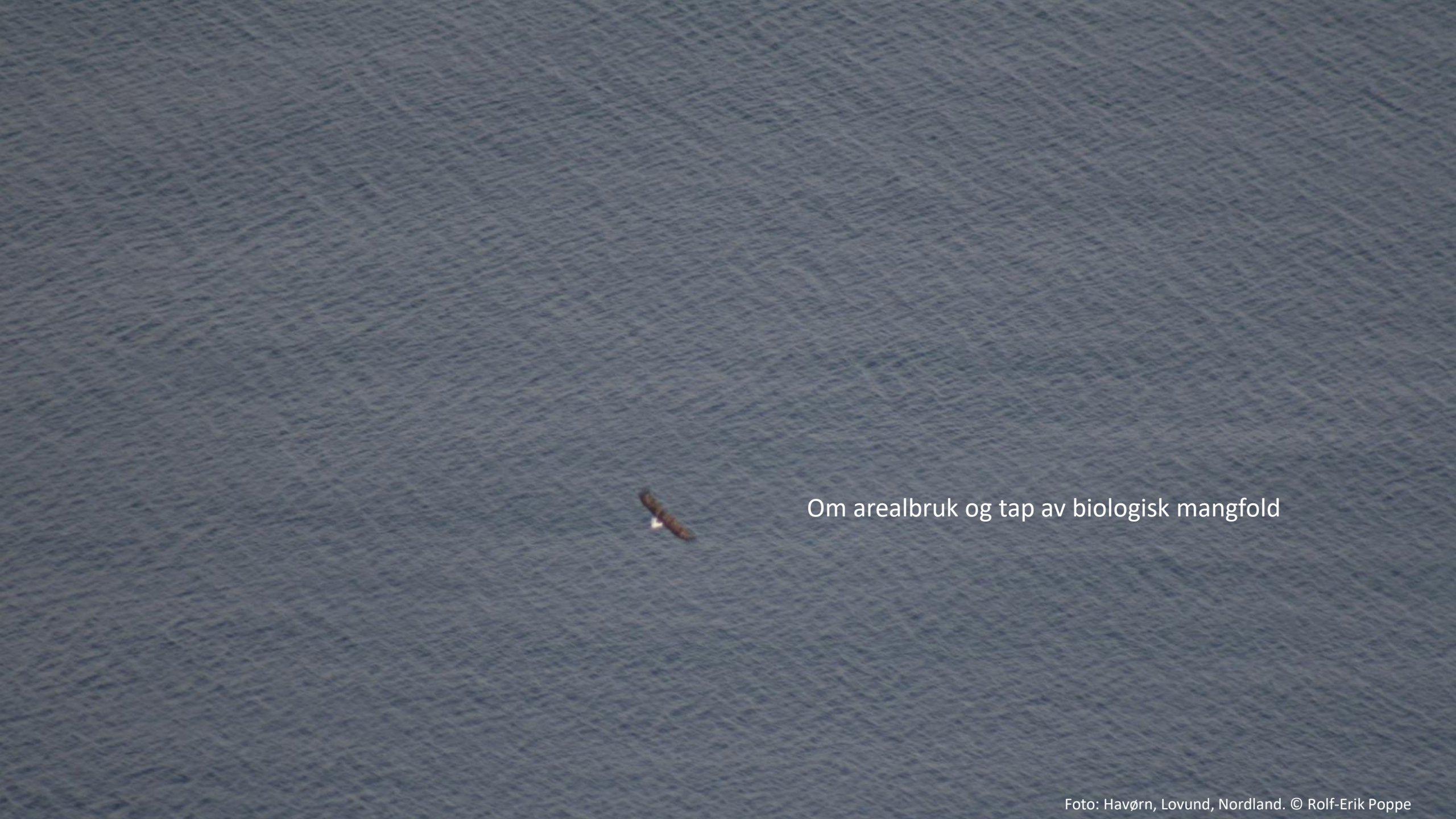
Publisert 9. juni kl. 16:30
Oppdatert 10. juni kl. 11:22

*«Hvis ingen gjør noe, vil den norske villmarka snart forsvinne.
Og det vil den. For ingen gjør noe».*

Torbjørn Ekelund, Harvest magazine

An aerial photograph of a sea eagle (Havørn) in flight over a vast, textured blue sea. The eagle is positioned in the lower-left quadrant of the frame, flying towards the right. The sea's surface is covered in fine, rhythmic ripples, creating a complex, woven pattern of light and dark blue. The overall scene is serene and expansive.

Om arealbruk og tap av biologisk mangfold

Om arealbruk og tap av biologisk mangfold:

«Fysiske inngrep og endret arealbruk framstår som den viktigste årsak til tap av arter og livsformer. Summen av mange små inngrep kan få betydelige følger for arters og bestanders muligheter til å overleve og for økosystemenes produksjonsevne».

[St. mld. 21 \(2004-2005\) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand](#), s. 16

«Vårt mål er at utryddelsen av arter må stanses i Norge og i resten av verden. Hvert år ødelegges regnskog som tilsvarer halvparten av Norges areal».

[Soria-Moria erklæringen, s. 53.](#)

«En forutsetning for å lykkes med det grønne skiftet er å ta vare på naturmangfoldet for nåværende og framtidige generasjoner».

«Arealinngrep og arealbruk er den viktigste negative påvirkningen for natur i Norge.».

«Regjeringen mener at for den største andelen av de sterkt eller kritisk truede artene vil arealbaserte virkemidler knyttet til leveområder for flere av artene samtidig, slik som vern og utvalgt naturtype, være mest egnet. Arealbaserte virkemidler vil også være hovedvirkemidlet for de fleste andre truede arter».

[Meld. St. 14 \(2015-2016\) Natur for livet](#), s. 5, 6, 110

«De fem overordnede påvirkningsfaktorene som globalt sett trekkes fram som de største truslene mot jordas biologiske mangfold er arealendringer, forurensning, klimaendringer, fremmede arter og høsting».

Artsdatabanken - påvirkningsfaktorer

«Nedbygging og bruksendring av arealer antas å være den største trusselen mot bevaring av biologisk mangfold i Norge.»

NOU 2004: 28, s.100

«For de truede artene på Norsk rødliste er arealendringer den største trusselen, for hele 85 pst. av artene».

NOU 2009: 16

Gjennom konvensjonen om biologisk mangfold har Norge forpliktet seg til å stanse tapet av arter innen 2020.

«Internasjonale mål og forpliktelser gjenspeiles i regjeringens nasjonale mål for naturmangfold.(...)»

- *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
- *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.»*

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023 heter det at «Arealendringer er den viktigste påvirkningsfaktor for truet natur i Norge i dag. Det er viktig at kommuner og fylkeskommuner vurderer virkninger for naturmangfoldet ut fra den samlede belastningen. Dette omfatter også vektlegging av økologiske og landskapsmessige sammenhenger på tvers av kommune- og fylkesgrenser».

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023, s. 16

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Ny rapport om naturens tilstand får FN til å slå alarm: – Vanvittig skummelt

Tapet av natur er en like stor trussel som klimaendringene, mener forskerne. Den nye FN-rapporten skal gi grunnlaget for at verden kan endre retning før det er for sent.

Julie Vissgren
Journalist

Iselin Elise Fjeld
Journalist

Publisert 6. mai kl. 12:00
Oppdatert 7. mai kl. 10:17

Forsker Garcia Rusch i FNs Naturpanel:

– Vindmøllene langs kysten rammer artsmangfoldet

Forskeren Graciela Rusch er ikke i tvil. Vindmøller langs kysten rammer artsmangfoldet kraftig. FNs Naturpanel kom i dag med sjokkrapporten som viser at menneskene høster og ødelegger naturen så hardt, at det ødelegger evnen til å livnære jorden befolkning.

Hva kan du gjøre for å jobbe mot vindindustriens videre rasering av norsk natur?

- Meld deg inn i organisasjoner mot vindkraft;
Naturvernforbundet, La naturen leve, Norsk ornitologisk forening, Norges miljøvernforbund
- Ikke la avissaker og kronikker til fordel for vindkraft stå umotsagt, skriv kronikker og artikler og forsøk å få dem publisert.
- Ikke kast bort energien på fånyttede diskusjoner med vindkraftforkjempere i kommentarfeltene på Facebook, løft heller debatten frem for et bredere publikum
- Skriv til politikere, organisasjoner, foreninger, journalister og medier og be dem ta ansvar
- Skift strømleverandør dersom du har en som bidrar til vindindustri og la dem få høre det.
- Stem på partier som er mot vanviddet
- Lever din høringsuttalelse til [nasjonal ramme for vindkraft](#) innen fristen 1. oktober.
- Alt du kan gjøre er å gjøre alt du kan. Alt for Norge!

Kilder:

Artsdatabanken – påvirkningsfaktorer

<https://www.artsdatabanken.no/Rodliste/Pavirkningsfaktorer>

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag om vern av Norges siste villmarker, 14.03.2017

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2016-2017/inns-201617-219s/?all=true#m1>

Miljøstatus: Inngrepsfri natur

<https://www.miljostatus.no/tema/naturmangfold/inngrepsfri-natur/>

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20192023/id2645090/>

NOU 2009: 16. *Globale miljøutfordringer – norsk politikk— Hvordan bærekraftig utvikling og klima bedre kan ivaretas i offentlige beslutningsprosesser*

https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-16/id568044/sec6?q=arealendringer#match_0

NRK: Ny rapport om naturens tilstand får FN til å slå alarm

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/smk/vedlegg/2005/regjeringsplattform_soriamoria.pdf

Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg

<https://www.nve.no/media/2246/retningslinjer-t-1458.pdf>

Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge, 2006-2007

https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2006-2007/dok_3_11_2006_2007.pdf

Soria Moria-erklæringen 2005

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/smk/vedlegg/2005/regjeringsplattform_soriamoria.pdf

Stortingsmelding 14 (2015-2016) *Natur for livet*

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20152016/id2468099/>

Stortingsmelding 21 (2004-2005) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-21-2004-2005-/id406982/sec1>

Sundvolden-plattformen 2013

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/politisk-plattform/id743014/>

Av Rolf-Erik Poppe 13.06.2019